
INTRODUCCIÓ ALS TRACTES DE PAGÈS

GONÇAL CUTRINA

En l'evolució de la pagesia, al llarg dels segles, els tractes entre propietaris i masovers han estat uns factors incidents molt acusadament en les relacions entre uns i altres i que en certa manera han ajudat a la despoblació de les masies menys afavorides quant a rendabilitat, els habitants de les quals han estat enlluernats per les millors condicions de vida que ofereixen les viles i les ciutats.

Aquest petit treball pretén de donar una visió, certament limitada, d'alguns dels tractes de lloguer de les cases de pagès.

Aquests tractes foren vestigis del domini romà i en el temps s'han anat superant les injustícies envers els masovers. En l'actualitat i majoritàriament el tracte és a l'escreix, o sigui, a preu fix.

Algunes de les modalitats eren:

Al terç, o sigui 3 parts per al masover i una per a l'amo.

A mitges, meitat per a cada u.

Al cinquè, 3 parts per al masover i dues per a l'amo. Alguns feien el tracte del terç a les sembrades (gra d'aresta com és el blat, l'ordi, la civada, etc.). El quart a les tardanies (patates, blat de moro, mongetes, etc.)

Alguns dels tractes també eren que el propietari cooperava amb el jou o la llaurada, mitja llavor i adob i en l'actualitat resta en desús per antieconòmic.

Existia un tros de conreu exempt de part anomenat "cap sou" destinat a les hortalisses i farratges.

Els tractes encara actualment van de cap d'any a cua d'any i fan bo l'adagi que "per Sant Silvestre, per la porta o per la finestra".

Alguns van de Tots Sants a Tots Sants. En tots cal donar un any de termini. Com a mostra interessant d'un tracte a pagès del segle XVII reproduïm respectant-ne la redacció, el següent:

"Joan Gasch, Paraire de Ripoll, per temps de quatre anys i quatre esplets qui acorden començaran a la casa i terres lo dia de Nadal pròxim i quan a les herbes lo dia de Santa Creu del mes de maig també pròxim vinent, arrenda a Joan Pere Romans pagès de la present parròquia. Present tot lo mas y heretat Soler situat en la present parròquia, casa, terres, honors y possessions de aquell, lo qual arrendament fa ab los pactes següents. Primo: que si acas romp en les deveses pague parts a la sisena i si romp als emprius pague parts a la setena, item se atura un pomer y un noguer, item de li aja de deixa dos besties tres dies per femar, item es pactat que lo bestiar que pasturarà tan los conreus com los emprius aja de jaura en l'Heretat.

Dotze lliures cada any per les herbes y quinze quarteres de blat, bó, net y rebedor del quesquell en los conreus, pagadors los diners per Nadal i lo blat per mitg setembre lo qual hagi danar a cercar dit Joan a la heretat y dit Romans li hagi de deixar bestiar per portarlo sempre que ell no en tinga, començant a pagar el dia de Nadal tenin abona mig y altre desde mitg de setembre pròxim a un any tambe immediatament següent y lo dit romans accepta.

Testes

Antoni Bover, paraire

Antoni Colomer, braser

Any 1635

Un estudi més profund i exhaustiu d'aquests tractes permetria conèixer la vida a pagès en èpoques pretèrites i esbrinar els factors socials que han incidit en l'actual situació que manté les masies gairebé abandonades.